

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3900

Vragen van het lid **Bergkamp** (D66) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *het moeilijke wijzigen van een achternaam, zelfs voor slachtoffers van misbruik* (ingezonden 21 mei 2019).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 11 september 2019). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018–2019, nr. 2973.

Vraag 1

Kent u het bericht «naam wijzigen na incest is moeilijk en duur»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Klopt het dat een achternaam tegenwoordig een minder belangrijke functie vervuld, kijkend naar de identificatie van mensen, ten opzichte van 20 jaar geleden mede dankzij het burgerservicenummer?

Antwoord 2

De functie van de naam blijft belangrijk, maar is in de loop van de tijd aangevuld met andere identificatiemiddelen waaronder biometrische gegevens als vingerafdrukken en het BSN. Het BSN is een uniek nummer dat gekoppeld is aan een persoon die is ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP). De gegevens die overheidsorganisaties verzamelen, bewaren en uitwisselen zijn aangevuld met het BSN dat altijd aan een persoon is gekoppeld. De naam is door technische ontwikkelingen voor de overheid en andere instellingen niet meer het enige identificatiemiddel. In het maatschappelijk leven heeft de naam echter nog steeds een belangrijke identificerende functie. Ik verwacht dat dat in de toekomst ook zo zal blijven. Verder zal de naam een belangrijke individualiserende rol blijven spelen, ook in de relatie tussen burgers en overheid en instellingen.

Vraag 3

Kent u de Brochure naamswijziging van Justis?²

¹ <https://www.trouw.nl/samenleving/je-naam-wijzigen-na-incest-is-moeilijk-en-duur-af047c79/>

² https://www.justis.nl/binaries/Brochure%20Naamswijziging_tcm34-295232.pdf

Antwoord 3
Ja.

Vraag 4
Hoe vaak heeft een achternaamwijziging jaarlijks plaatsgevonden sinds 2010? Hoe vaak is er een verzoek gedaan tot achternaamwijziging? Kunt u dit uitsplitsen naar A-verzoeken, B-verzoeken en C-verzoeken inclusief subnummer?

Antwoord 4
In bijgaand overzicht treft u de gevraagde gegevens aan.

Vraag 5
Klopt het dat sinds begin 2019 jongeren, geboren in 1998 hun achternaam kunnen wijzigen in de achternaamnaam van de andere ouder? Zo ja, hoe vaak is hier gebruik van gemaakt in de eerste maanden van 2019?

Antwoord 5
Op 1 januari 1998 is het Besluit geslachtsnaamwijziging gewijzigd om het mogelijk te maken dat kinderen vanaf hun achttiende levensjaar een verzoek kunnen indienen om de achternaam te kunnen wijzigen in die van de andere ouder. Dit verzoek dient voor de 21ste levensjaar gedaan te worden. Vanaf 1 januari 2019 t/m 31 augustus 2019 zijn er 95 verzoeken ingediend.

Vraag 6, 7
Klopt het dat de achternaam, indien geen bezwaar wordt gemaakt en er een positieve beslissing is genomen, per koninklijk besluit wordt gewijzigd? Zo ja, waarom wordt dit per koninklijk besluit gedaan en acht u dit relatief zware middel nog wel het best passend bij een achternaamwijziging? Waarom zijn er voor het wijzigen van de voor- en achternaam verschillende loketten? Deelt u de mening dat een en hetzelfde loket wenselijk zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6, 7
Geslachtsnaamswijziging gebeurt in de regel bij koninklijk besluit. Voor een voornaamswijziging moet een persoon zich wenden tot de rechtbank. De keuze van de wetgever om een wijziging van de geslachtsnaam door de Koning te laten geschieden en voornaamswijziging, afgezien van de bijzondere regeling voor transgender personen (art. 1:28b lid 2 Burgerlijk Wetboek; BW), door tussenkomst van de rechter heeft een historische achtergrond. Het verschil is te verklaren uit het feit dat in het begin van de negentiende eeuw de Kroon als een belangrijker instantie dan de rechter werd gezien. Ik zal de mogelijkheden onderzoeken om te komen tot één loket waar men zich kan wenden voor zowel voor- als achternaamswijziging. Overigens is mij niet gebleken dat er op dit moment sprake is van grote of urgente problemen op dit punt.

Vraag 8
Klopt het dat binnen uiterlijk 20 weken, na indiening van een aanvraag inclusief de juiste bijlage vanuit Nederland, een beslissing door Justis wordt genomen? Welke deskundigheid wordt ingezet bij het nemen van een dergelijke beslissing? Op basis van welke feiten kan besloten worden te besluiten een achternaamwijziging niet goed te keuren, indien wel alle documenten correct zijn ingevuld?

Antwoord 8
Ja, dat klopt. Artikel 1:7 lid 7 BW bepaalt dat er binnen 20 weken een beslissing dient te worden genomen. Bij de behandeling van de aanvraag wordt o.a. een check in de Basisregistratie personen gedaan en worden eventuele belanghebbenden op de hoogte gebracht van de aanvraag. Zij kunnen een zienswijze indienen. Vervolgens wordt aan de hand van de overgelegde documenten beoordeeld of het verzoek voldoet aan de gestelde voorwaarden (zie het Besluit geslachtsnaamswijziging). Wanneer er niet aan de in het Besluit geslachtsnaamswijziging gestelde voorwaarden wordt voldaan, wordt de aanvraag afgewezen.

Vraag 9

Wat is de gemiddelde wachttijd voor een aanvraag tot achternaamwijziging, indien een complete en correcte aanvraag wordt ingediend? Kunt u toelichten waarom, indien een complete en correcte aanvraag ingediend wordt, er toch een termijn van 20 weken wordt gehanteerd? Kan deze termijn aangepast worden?

Antwoord 9

Op een verzoek tot geslachtsnaamswijziging moet uiterlijk binnen 20 weken worden beslist. 99% van de aanvragen tot naamswijziging wordt binnen 20 weken afgehandeld. De afgelopen jaren is in meer dan driekwart van de gevallen binnen 10 weken een beslissing op een verzoek tot naamswijziging genomen. In het eerste kwartaal van 2019 lag dit percentage hoger. De in de wet genoemde beslistermijn betreft een maximale termijn. Ik zie geen reden om die termijn aan te passen nu in circa een kwart van de gevallen die termijn ook nodig is om een zorgvuldige beslissing te kunnen nemen. Ik merk daarbij op dat als sneller kan worden beslist op een verzoek dat ook gebeurt.

Vraag 10

Klopt het dat de kosten voor een achternaamwijziging 835 euro bedragen voor een meerderjarige, 835 euro voor één of twee minderjarige kinderen en 1.670 euro voor drie of meer meerderjarige kinderen? Kunt u deze kosten onderbouwen en dan met name ingaan op het feit dat de kosten gelijk zijn wanneer het gaat om één meerderjarige en twee minderjarige kinderen?

Antwoord 10

In de vraag staat «... 1.670 euro voor drie of meer meerderjarige kinderen». Ik neem aan dat wordt bedoeld «... 1.670 euro voor drie of meer minderjarige kinderen». In dat geval zijn de genoemde tarieven juist. Tot 2011 werd per gezin één tarief gehanteerd, ongeacht het aantal kinderen. Echter, voor elk van de kinderen dient een separaat besluit te worden genomen, aan de hand van verschillende criteria bijvoorbeeld vanwege leeftijdsverschillen. Destijds is gekozen voor een beperkte tariefdifferentiatie in het kader van de wens om te komen enerzijds tot meer kostendekkendheid en anderzijds de vaststelling van een reële én billijke tarifiering voor naamswijziging. Er is voor gekozen om voor de behandeling van een verzoek om naamswijziging van maximaal twee kinderen het bedrag van 835 euro te heffen en bij drie of meer kinderen het bedrag van 1.670 euro. De tarieven dekken niet in alle gevallen de kosten die de Dienst Justis maakt.

Vraag 11

Hoe moet de zin «Een A- of B-verzoek gaat voor een C1-verzoek. U kunt een C1-verzoek alleen indienen wanneer u niet aan de voorwaarden voldoet van een A- of B-verzoek.» geïnterpreteerd worden?

Antwoord 11

Uitgangspunt is dat als iemand geslachtsnaamswijziging wil dat alleen kan op de gronden genoemd in de artikelen 1 tot en met 5 van het Besluit geslachtsnaamswijziging (de zogenoemde A- en B-verzoeken). In uitzonderingsgevallen waarin niet aan de voorwaarden voor een A- of B-verzoek wordt voldaan, kan een beroep op de hardheidsclausule worden gedaan (C-verzoek). In dat geval moet de verzoeker onderbouwen dat het achterwege blijven van geslachtsnaamswijziging zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid in ernstige mate schaadt.

Vraag 12

Klopt het dat wanneer iemand met een niet Nederlands klinkende achternaam een verzoek tot achternaamwijziging doet omdat deze persoon als kind door beide ouders is misbruikt die hiervoor niet onherroepelijk veroordeeld zijn, deze persoon niet in aanmerking komt voor een C1-verzoek (psychologische hinder) maar een B6-verzoek (een niet Nederlands klinkende achternaam wijzigen) in moet dienen?

Antwoord 12

In een geval waarin zowel sprake is van een niet Nederlands klinkende naam (B6) als waarin wordt voldaan aan de voorwaarden van de hardheidsclausule (C1), wordt betrokkene in de gelegenheid gesteld om een B6-verzoek in te dienen. De reden daarvoor is dat voor een B6-verzoek geen rapport van een onafhankelijk psychiater of psycholoog hoeft te worden overgelegd hetgeen voor betrokkene minder belastend kan zijn. Echter, als betrokkene dat wenst kan ook een beslissing op grond van een C1-verzoek worden genomen. Zoals bij vraag 11 reeds aangegeven, is het uitgangspunt dat als iemand geslachtsnaamswijziging wil, dat alleen kan op de gronden genoemd in de artikelen 1 tot en met 5 van het Besluit geslachtsnaamswijziging (de zogenoemde A- en B-verzoeken). In uitzonderingsgevallen waarin niet aan de voorwaarden voor een A- of B-verzoek wordt voldaan, kan een beroep op de hardheidsclausule worden gedaan (art. 6 Besluit; C-verzoek).

Vraag 13

Klopt het dat wanneer iemand als kind is misbruikt door zijn/haar vader die hiervoor onherroepelijk veroordeeld is met medeweten van de moeder die hiervoor niet onherroepelijk veroordeeld is en deze persoon de achternaam van zijn/haar vader wil wijzigen, deze persoon niet de achternaam van zijn/haar moeder aan hoeft te nemen maar ook kan kiezen voor bijvoorbeeld een geslachtsnaam die nog niet in Nederland voorkomt en die Nederlands klinkt?

Antwoord 13

Ja, dat klopt. In gevallen waarin een beroep op de hardheidsclausule wordt gedaan geldt in beginsel een vrije keuze van de nieuwe achternaam. In de praktijk wordt toepassing gegeven aan het algemene in artikel 1 lid 2 Besluit geslachtsnaamswijziging neergelegde uitgangspunt dat wijziging bij voorkeur geschiedt door omzetting van enkele letters of door toevoeging van een voor- of achtervoegsel. Wanneer dit niet mogelijk of wenselijk is, dan geschiedt wijziging door het kiezen van een andere geslachtsnaam. De andere geslachtsnaam kan ook een geslachtsnaam zijn die nog niet in Nederland voorkomt en die Nederlands klinkt.

Vraag 14, 15

Hoe loopt de procedure van een achternaamswijziging wanneer er sprake is van incest, zowel in het geval dat er sprake is van een onherroepelijke veroordeling als in het geval dat hiervan geen sprake is? Hoe wordt in beide gevallen omgegaan met de kosten van de achternaamswijziging? Bent u bereid de procedure van een achternaamswijziging bij incest te vereenvoudigen en te versnellen? Zo ja, hoe gaat u hier zorg voor dragen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 14, 15

Als achternaamswijziging wordt verzocht in een geval waarin sprake is van een onherroepelijke veroordeling voor incest, neemt de Dienst Justis op basis van die veroordeling aan dat er sprake is van psychische hinder en kan een beroep op de hardheidsclausule worden gedaan. Het overleggen van de onherroepelijke veroordeling is voldoende om de naamswijziging in te kunnen willigen. Er zijn dan geen leges verschuldigd. In geval er geen onherroepelijke veroordeling ligt, moet verzoeker onderbouwen dat er sprake is van psychische hinder door een rapport te overleggen van een onafhankelijke psycholoog of psychiater.

Zoals ik vandaag in een brief aan uw Kamer heb laten weten, vind ik dat dat eenvoudiger moet kunnen. Ik ben voornemens de werkwijze in deze gevallen aan te passen, zodat het slachtoffer zelf medische stukken kan overleggen waaruit blijkt dat er sprake is van geestelijke of lichamelijke hinder. Het moeten dan wel stukken zijn van een BIG-, NIP- of NVO- geregistreerde behandelaar die een registratie heeft die ziet op de bevoegdheid om een diagnose te stellen ten aanzien van psychische stoornissen. Anders dan voorheen kunnen dat ook stukken van de eigen behandelaar zijn. Daardoor worden een mogelijk psychische belasting en eventuele vertraging in het proces weggenomen. Aan de hand van de overgelegde documenten wordt vervolgens het verzoek beoordeeld en wordt de reguliere procedure gevolgd. Zoals in de brief van vandaag gemeld, ben ik eveneens voornemens om voor

slachtoffers van incest die een beslissing kunnen overleggen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven waarbij een uitkering is toegekend, de naamswijziging gratis te maken.

Vraag 16

Kunt u toelichten wie een andere belanghebbende is in het geval van een naamswijziging? Zijn beide ouders bijvoorbeeld een belanghebbende indien een meerderjarige een achternaamswijziging vraagt ook in gevallen van C-verzoeken? Zo ja, acht u dat redelijk?

Antwoord 16

In artikel 7 van het Besluit geslachtsnaamswijziging is vermeld wie voorafgaand aan het nemen van een besluit op een verzoek om naamswijziging moeten worden gehoord. In artikel 1:7 lid 6 BW is bepaald wie schriftelijk worden geïnformeerd over het voornemen om tot naamswijziging over te gaan. Als een meerderjarige een achternaamswijziging vraagt op grond van artikel 6 van het Besluit (C-verzoek), worden zijn of haar ouders hier niet over gehoord en ook niet over geïnformeerd. De ouder wiens naam betrokkene wil krijgen wordt na afronding van de procedure wel geïnformeerd.

Vraag 17

Wat vindt u ervan dat wanneer iemand niet voldoet aan de eisen voor een A-verzoek of B-verzoek en er geen sprake is van een C2- of C3-verzoek enkel door middel van psychologische hinder (C1) een verzoek kan worden gedaan? Vindt u het rechtvaardig dat wanneer twee personen met de wens hun achternaam te wijzigen, die feitelijk hetzelfde hebben meegemaakt qua misbruik zonder onherroepelijke veroordeling, bij Justis komen maar dat slechts één gebruik heeft moeten maken van de zorg een psycholoog, alleen deze persoon haar of zijn achternaam kan wijzigen?

Antwoord 17

In de gevallen waarin geen onherroepelijke veroordeling heeft plaatsgevonden moet nu nog een onafhankelijk (BIG-geregistreeerde) psycholoog of psychiater een rapport opstellen waaruit blijkt dat het uitblijven van de naamswijziging de lichamelijke of geestelijke gezondheid van betrokkene ernstig zal schaden. Dat geldt zowel voor verzoekers die gebruik gemaakt hebben van de zorg van een psycholoog als voor verzoekers die dat niet hebben gedaan. Overigens, zoals ik vandaag in mijn brief heb aangekondigd, wil ik die procedure vereenvoudigen.

Vraag 18

Hoe kijkt u tegen de mogelijkheid aan de lat voor achternaamswijziging lager te leggen bijvoorbeeld door een achternaamswijziging als grond toe te voegen op basis van «zwaarwegend persoonlijk belang»?

Antwoord 18

Het criterium «zwaarwegend persoonlijk belang» is een subjectief criterium. Ik ben geen voorstander van het invoeren van een dergelijk subjectief criterium. Dit criterium is lastig te objectiveren, daarmee lastig uitvoerbaar en werkt rechtsongelijkheid in de hand.

Vraag 19

Herinnert u zich de toezegging gedaan tijdens het algemeen overleg, gehouden op 16 mei 2018, over Personen- en familierecht dat u een reactie zou geven op het onderzoeksrapport «Geslachtsnaamswijziging na incest. Een juridisch onderzoek naar de knelpunten in de procedure tot wijziging van de geslachtsnaam voor slachtoffers van incest»?³ Wanneer kan de Kamer deze reactie verwachten?

Antwoord 19

Ja, vandaag heb ik uw Kamer per brief hierover geïnformeerd.

³ Kamerstuk 33 836 nr. 26.

Vraag 20
Kunt u deze vragen apart beantwoorden?

Antwoord 20
Ja. De vragen 6 en 7 en de vragen 14 en 15 heb ik gelet op hun samenhang samen beantwoord.

Bijlage bij vraag 4 (2019Z10107)

Ter toelichting

A1: Een aanvraag voor de achternaam van de ouder of verzorger

A2: Wijziging achternaam in die van de andere kinderen in het gezin

A3: De achternaam wijzigen van een kind met een dubbele nationaliteit

MEERDERJARIGEN

B1: De achternaam wijzigen in die van een ouder of verzorger

B2: Een naamswijziging die plaatsvond voordat u 18 jaar werd ongedaan maken

B3: De naamskeuze van de ouders herzien

B4: Dezelfde naamswijziging als die van de ouder

B5: Naamswijziging in de oorspronkelijke achternaam na ontbinding huwelijk

B6: Een niet Nederlands klinkende achternaam wijzigen

B7: Een onwelvoeglijke of bespottelijke achternaam wijzigen

B8: Een veelvoorkomende achternaam wijzigen

B9: Een onjuist gespelde achternaam wijzigen

B10: Een Friese achternaam wijzigen

B11: Een achternaam toevoegen die eerder voorkwam

B12: Een achternaam toevoegen die is uitgestorven of met uitsterven wordt bedreigd

VANWEGE DE LICHAMELIJKE OF GEESTELIJKE GEZONDHEID DE ACHTERNAAM WIJZIGEN: PSYCHISCHE HINDER (C)

C1: Verzoek: Psychische hinder (met rapport)

C2: Verzoek: Misdrijf

C3: Verzoek: Adoptie

2010	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	1.171	606	67	538
A2	17	3	2	11
A3	57	48		17
B1	774	521	18	244
B2	98	60	4	42
B3	20	5	1	14
B4	18	7	1	11
B5	98	52	1	42
B6	54	4	5	43
B7	34	17	1	15
B8	10	6		4
B9	33	10	1	21
B10	13	11		1
B11	3	1		2
B12	11	5	1	4
C	148	97	11	49
NV	57	35	3	16
Totaal	2.616	1.488	116	1.074

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2011	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	1.258	549	121	362
A2	13	3		5
A3	49	33	2	6
B1	816	452	29	181
B2	105	42	3	33
B3	16	2	3	10
B4	15	4	2	7
B5	76	31	3	29
B6	52	4	10	41
B7	42	11	5	22
B8	17	4	1	6
B9	49	5	5	37
B10	5	3		
B11	12	2		7
B12	20	5	1	9

2011	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
C	175	76	12	21
NV	53	43	2	3
Totaal	2.773	1.269	199	779

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2012	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	764	518	199	193
A2	17	8	5	7
A3	41	29	4	6
B1	488	478	43	132
B2	80	56	5	36
B3	21	10	4	13
B4	14	6	8	3
B5	65	35	2	32
B6	25	3	8	13
B7	23	10	5	8
B8	11	3	2	3
B9	26	3	13	11
B10	2	3		
B11	2	3	1	1
B12	8	5	6	2
C	137	129	14	42
NV	107	65	4	17
Totaal	1.831	1.364	323	519

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2013	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	674	475	149	123
A2	9	2	2	4
A3	31	27	2	5
B1	441	389	29	72
B2	90	74	5	22
B3	25	13	1	11
B4	9	2	1	5
B5	47	29	3	17
B6	17	3	7	4
B7	28	16	5	7
B8	5	1	5	2
B9	21	12	8	2
B10	1	2		1
B11				
B12	14	8	2	6
C	77	74	3	14
NV	120	97	1	15
Totaal	1.609	1.224	223	310

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2014	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	685	485	164	89
A2	7	6	2	1
A3	41	31	7	3
B1	554	481	28	54
B2	89	63	9	24
B3	14	4	6	5
B4	6	4	4	
B5	36	27	3	8
B6	14	3	9	3
B7	30	24	4	4
B8	5	1	4	1
B9	21	1	34	5
B10				

2014	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
B11	5		4	1
B12	13	5	2	4
C	108	98	5	11
NV	139	118	11	19
Totaal	1.767	1.351	296	232

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2015	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	726	476	157	69
A2	6	4	2	2
A3	40	40	2	3
B1	542	458	22	62
B2	70	52	6	12
B3	31	15	8	6
B4	6	2	3	1
B5	41	27	1	17
B6	16	3	8	7
B7	24	13	5	3
B8	6	2		4
B9	3		1	5
B10	4	2		1
B11				
B12	6	5	1	2
C	116	89	11	13
NV	192	137	8	30
Totaal	1.829	1.325	235	237

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2016	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	772	523	118	101
A2	14	6	2	4
A3	49	37	2	4
B1	619	489	10	67
B2	66	49	6	7
B3	37	22	5	3
B4	4	3		
B5	49	28	1	13
B6	10	2	5	3
B7	22	16	4	1
B8	8	5	3	
B9	6		1	3
B10	2	3		
B11	3		1	1
B12	9	5	1	2
C	119	88	3	19
NV	264	194	4	51
Totaal	2.053	1.470	166	279

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2017 ¹	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ²
A1	733	531	87	93
A2	12	4	2	4
A3	54	34	1	9
B1	755	629	18	76
B2	78	54	4	11
B3	45	41	2	4
B4	3	3		1
B5	84	43		26
B6	16	3	5	5
B7	23	15	3	7
B8	8	4	1	2

2017 ¹	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ²
B9	9	1	6	
B10	1			
B11	4		2	3
B12	2		2	
C	105	99	4	17
C1	49	10		3
C2	19	8		2
C3	7	3		1
NV	331	263	1	33
Totaal	2.338	1.745	138	297

¹ Vanaf 2017 worden de C-verzoeken opgesplitst.

² BBH staat voor buitenbehandelingstelling.

2018	Verzoek in	Toewijzingen	Afwijzingen	BBH ¹
A1	753	573	74	109
A2	6	3	1	6
A3	46	49	1	4
B1	741	696	22	76
B2	58	52	4	13
B3	94	83		6
B4	9	4	1	3
B5	59	52	1	18
B6	16	4	5	6
B7	27	14	7	7
B8	5	2	1	4
B9	4	2	3	1
B10	1	2		
B11	5	1	1	3
B12	13	4	5	3
C1	161	153	2	18
C2	37	37		5
C3	20	19	1	2
NV	351	307	5	44
Totaal	2.406	2.057	134	328

¹ BBH staat voor buitenbehandelingstelling.